

GER

88

Maj 2014

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 88

25. årgang – maj 2014

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed – jk@cadaid.dk
Bulgan Njama

Tryk: One Way Tryk a/s

Oplag: 250 eks.

Oplysninger om adresseændringer og evt. leveringsproblemer meddeles til kassereren.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlemmer:**

HKH Kronprins Frederik
Søren Haslund-Christensen

Bestyrelse:

Ann Fenger Benwell
Elisabeth Victoria Friis
Anita Garbers
Rolf Gilberg (formand)
Lars Højer
Jan Koed (kasserer)
Bulgan Njama
Burmaa Nyamaa
Morten Axel Pedersen (sup.)
Leif F. Petersen (sup.)
Henrik Bo Thrane (sekretær)

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Girokonto: (1551) 784-1582
SWIFT-BIC: DABADKKK
IBAN: DK26 3000 0007 8415 82

Selskabets adresser:

Sekretær: Henrik Bo Thrane
Carl Møllers Allé 33
2860 Søborg
tel: 3966 9497
hbthrane@gmail.com

Kasserer: Jan Koed

Clara Pontoppidans Vej 41
2500 Valby
tel: 3322 3728
mob: 2342 1128
email: jk@cadaid.dk

NGO-projekter:

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
email: njambu@hotmail.com
I Mongoliet:
dmcenter@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
175 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
275 kr. for husstandsmedlemskab.
600 kr. for firmamedlemskab.
Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.

Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

Terelj-nationalparken, kun ca. 50 km øst for Ulaanbaatar, byder på nogle af Mongoliets smukkeste landskaber. Området er en lise for sjælen hos det travle storby-menneske og turisten, som trænger til at stresse af i den storslåede natur. Efter et studieophold i Beijing tog en gruppe danskere anført af Irene Engelbrecht i 2011 op på den mongolske højslette for at søge stilheden og fordybelsen.

Indhold

Min indre rejse til Mongoliet	3
Den mongolske ulv vågner	7
Frisk luft i lungerne	10
Den danske Ekspedition til Mongoliet - III	11
Mere om det »mystiske« maleri	14
Mongolsk film - II	16
Mongolsk helle i hjertet af København	20
Aktuelt	22
Minibus Made in Mongolia	23
Far og datter udstiller	26
DMS nyt	27

Min indre rejse til Mongoliet

Man hører ofte folk sige, at har man én gang rejst i det storslåede og vilde mongolske landskab og gæstet landets befolkning, glemmer man det aldrig. Det bliver en oplevelse for livet og sjælen. Irene Engelbrecht beretter her om sine spirituelle dannelsesrejser til Mongoliet.

Mit første møde med Mongoliet fandt sted i Ganløse – under min første terapisesession. Efter at have endevendt en problematik beder terapeuten mig hvile, mens hun skriver journal.

Jeg lukker øjnene, synker ind i mig selv, og følgende scenarie oproller sig ... en lille, småfed mægbeskidt mongolsk herre med overskæg – hujende, svingende med sit sværd og med hjelm på hovedet – galopperer på en lavstammet hest ned ad en bakke i selskab med en horden andre mongoler – alle tydeligvis i krigshumør, blodtørstige ...

Det er så virkeligt, at jeg kan høre hovslag og råb, mærke vinden, lugtene – og jeg havde dengang i 1980 aldrig set hverken billeder, bøger eller film fra Mongoliet, et fjerntliggende land. Jeg kommer noget fortumlet til mig selv, og vi bliver enige om at sætte ham den lille småfede blodtørstige i strikkeklub, hvor han kan fægte med strikkepinde i stedet. Så kan han lære at opføre sig ordentligt.

En levevej

Flere år efter cykler jeg glad og fro forbi en Østens antikbutik i indre by, kaster et tilfældigt blik på deres vindue, der udstiller en gammel mongolsk hjelm, og jeg får det –

som lyn fra en klar himmel – virkelig dårligt, mega kvalme, svimmelhed, er ved nærmest at besvime. Må stå af cyklen, sunde mig, trække, gå en anden vej og kan stadig virkelig ikke lide at køre forbi.

Mange år levede jeg af at sy tøj til kollektivbutikken *Klostergården*, der lå i passagen overfor Helligåndskirken ved Strøget i København. Jeg syede tibetansk/mongolsk/japansk-inspirerede frakker og jakker i lange baner til hippieborgerskabet. De københavnske hospitaler skiftede på dét tidspunkt deres skønne, gamle, naturfarvede kradsuldstæpper ud, så dem købte jeg for en slik, klippede dem op i østlige mønstre, syede dem sammen og påsyede i tibetansk/mongolsk stil orientalsk silke, indkøbt på rejser i Japan og Indien. Derpå blev overtøjet foret med lammeuld og -skind.

Noget i mig blev dybt tilfredsstillet, når jeg sad døgn efter døgn ved min Gritzner-symaskine, købt hos symaskinemanden på Enghave Plads for 250 kr., og syede som en gal, inspireret af mine mange besøg på Nationalmuseet, hvor jeg lurede den tibetansk/mongolske tøjstil af. Jeg har symaskinen endnu, og den virker upåklageligt – tysk kram.

Da jeg studerede tibetologi på Asiensstudierne, lykkedes det mig

på én eller anden måde altid at få drejet opgaverne behændigt, så de kom til at handle mere om Mongoliet end Tibet.

Mødet med Idermuren

I 2009 slentrer jeg ned ad trapperne i Dalai Lamas tempel i Nordindien. Dalai Lama (mongolsk navn) har givet belæringer i 5 dage, og i tempelgården er der boder med bøger, mad, bedeflag m.m. Mit blik drages mod to mongolske kvinder, der sælger smuk kalligrafi på rispapir for 500 rupees, 50 kr. pr. stk. Jeg køber.

Vi udveksler email-adresser. Det viser sig, at den ene, Idermuren,

underviser i kalligrafi på universitetet i Ulaanbaatar, hvor de arbejder på at bringe den gamle mongolske skrift til ære og værdighed igen – den var pakket væk under russerne. Hjemme igen får jeg kontakt til Benedikte, som er ved at skrive ph.d. om shamanisme i Mongoliet. Hun har gode kontakter, som hun generøst deler ud af. Det kan kun ende med, at jeg kommer derud.

Som medleder af *Akupunktur-skolen* i Teglgårdstræde arrangerer jeg i 2011 et studieophold på *Beijing University of Chinese Medicine* – et berømt universitetshospital – for mine akupunkturalever. Her skal indskydes, at orientalsk lægekunst folder sig ud af kosmos og elementerne: Himlen, Jorden, Ilden, Van-

det, Vinden, Vidderne, Solen og Månen. Men de dimensioner drukner nemt i intellektuelle studier og travlt byliv, så jeg beslutter, at Beijing, Kublai Khans gamle hovedstad, skal efterfølges af et ophold i Mongoliet.

Den mongolske shaman

Idermuren, som jeg mødte i Dalai Lamas klostergård, underviser os i kalligrafi i vores gerlejr i Terelj-nationalparken. Sneen er faldet. Vi rider i den helt vildt smukke natur. Der er party i vores ger om natten, fem unge flirter og fniser og hænger ud omkring vores ovn hver nat, når de skal fylde brænde på. Bag bjergene hyler ulvene.

Vi tager nattoget og jeep til Sainshand, ligger på stenene og lader energien flyde gennem/oplade os fra jordchakraet – *where the energy originates from the earth* – som de siger derude. På *Mambo Datsan, Buddhist Medical College UB* underviser abbeden os i buddhistiske perspektiver på psykologiske ubalancer. Mongoliet flyder over med tilbud.

Under et besøg hos en shaman i et af Ulaanbaatars gerdistrikter, starter sessionen med, at jeg højtideligt overrækker en dåse øko-julehjerter til hans kone, som også er shaman. Hun er lille, jeg 1,82, så jeg

bøjer mig ned, hvorpå hun prompte leverer et mere end håndfast dunk i ryggen som tak, og hun fuglefløjter derefter i mit kronechakra. Mine elever bliver stille bag mig, karamellerne, som vi er blevet budt til velkomst, får et lettere anstrøg af sidste nadver karameltygning. Hvad nu?

Shamanen er begyndt at tromme inde ved siden af, det er mørkt, de store, glubske hunde i gården glammer sultent, hvorfor vi må eskorteres med *bodyguards* hvis vi skal benytte brættet over hullet i stjerne-skær. Chaufføren er taget hjem, huset er fyldt med shaman-elever med brændende øjne. Eleverne bliver valgt ud ... energien stiger og jeg tænker: tak skæbne, hvad er det lige jeg er ved at udsætte mine elever for? Men kan heller ikke lade være at grine, *she took me by surprise* med det dunk.

Shamanen skærer igennem, hvad enten det drejer sig om ægteskabelige problemer, gamle forgiftninger der stadig påvirker hjernen, sladder der forstyrrer ens ligevægt, en alkoholisk tigger der har vampyriseret på éns livsenergi – han var *to the point*. Nogle beskeder kommer i symbolsprog a la drømmesprog og skal fortolkes, andre realistisk *right on*.

Han trommer os igennem fortiden og stemninger, healer og renser

vores energikroppe og følelseskroppe – han er fantastisk. Så kraftigt er det, at det falder nogle for brystet, for rygklapper – det kan man ikke beskyldte ham for at være. Meget tankevækkende sessioner, for vi som-akupunktører skal også kunne stille præcise diagnoser og lede klienter gennem healingsprocesser, ikke med trommer, men med nåle, moxa, cupping og urter. Respekt for den shaman.

Tæt på naturen

I juli 2013 tog jeg med en gruppe af mine taiji- og meditationselever til Khövsgölsøen. Vi blev straks høje og euforiske bare ved ankomsten til den lille lufthavn nordpå. Vores københavnerlunger er ikke vant til så stærke sager som ren luft og så meget gnistrende *power* i naturen.

Vi boede i en lettere ramponeret gerlejr, hvor der ellers kun kom mongoler, altså ikke i de smarte turistreservater på vestsiden af søen med *wifi* og *whisky*, og hvor personalet taler amerikansk. Men for pokker en hjertevarme og venlighed, vi blev mødt med.

Okay, brusebadet skiftevis skoldede og isnede én – de par minutter det varede – toiletterne, hm. Og nu er det ikke maden, man tager til Mongoliet for, og da slet ikke vegetarmaden, men de gjorde deres bedste og skidt...

Mine elever blev jagtet rundt af yakokser, hvis de forvildede sig udenfor om natten for at tisse. Vejret udviste bibelske dimensioner, og vi var noget i chok, indtil vi fik ekviperet os med hjemmestrikkede uldsokker, filtøfler, tæpper, huer og vanter – i juli. Vi havde taget bade-tøj med – og myggenet. Ingen af delene blev der brug for!

Først forstod vi ikke helt, hvor vi var. Det vi troede var et brændeskur, viste sig at være en bolig for nabo-nomadefamilien, og vi blev småirriterede og utålmodige over at skulle vente flere timer, når vi havde bestilt en ridetur, indtil vi forstod, at deres 50 heste, som løb frit rundt i bjergene, først skulle fanges ind og hentes hjem i en flok på 20 (for man kan ikke tage 7 heste ud af flokken, det nægter de), lokkes ind i folden, vælges ud med lasso, sadles, før vi kunne ride. I turistreservatet stod hestene bundet udenfor.

Vi blev efterhånden klar over vores held, at få lov at følge det hele på klos hold. Vores unge hesteberidere studerede natur, biodiversitet, økologi på universitetet i Ulaanbaatar og havde sommerjob hjemme hos mor. Han skal nok klare sig og få et fedt liv.

Den yngste pige måtte ikke komme i skole, skulle passe dyr og lave ost. Skal hun monstro overleve på at være en turistattraktion? – uha, man krympede sig.

Til fest ved Khövsgöl

I CAN LOVE – blev vores motto i Mongoliet.

Første dag i gerlejren tog vores værtsfamilie os på sejltur og med til fest på kajen i Khatgal. Khövsgöl ser umiddelbart ren, indbydende, lysende turkissmuk ud, men som nævnt et par gange i tidligere Gernumre, fyldt med lastbiler og gamle, glemte, rustne skibs- og bilvrug, som forurener.

Overfisket er den også. EU har sponsoreret en oprydning, og der er iværksat et forbud mod fiskeri i en længere periode, indtil bestanden er oppe igen. Så den vidunderlige helige sø har forhåbentlig det held

ikke at blive en *dump*, en skæbne der overgår mange steder på jorden, hvor dyr og natur nedprioriteres. Godt gået EU!

Der var virkelig grund til fest, og alle var tropet op til musik, dans, taler – og vi fik de her *stickers*, som vi bare ikke kunne stå for: I CAN LOVE.

Den indre rejse

På forunderlig vis var hele dette Khövsgöl-tema i *sync* med, hvad *vi* egentlig var rejst til Mongoliet for. Vi ville på pilgrimsrejse og ønskede os, at Mongoliets svimlende, uberrørte natur, ro og vidtstrakte landskaber ville hjælpe *os* til en rejse indad i kroppen og sindet, til tilsvarende indre landskaber og dimensioner. Alle var vi garvede udi meditation og indre arbejde af forskellig slags, mest buddhistisk, og vi havde længe planlagt den her selvbefrielsesaktion.

På sådan en ydre/indre rejse med mange timers meditation og taiji om

dagen, kombineret med at tyde natens drømme, det ubevidstes kompromisløse *feed back* til ens proces/liv, støder man usvigeligt på sin indre *dump*, sine egne lig i lasten, hvorfra der langsomt, men sikkert siver sindsforurening ud. Så vi faldt i tråd med EU's program om at rense søen, for *vi* prøvede også at lokalisere og hente *vores* sunkne vrag af følelser m.m. op til overfladen.

Vi var også ude på at stoppe overfiskeriet, dvs. lade være med trække for store vekslere på os selv, og vi hyldede også temaet I CAN LOVE i vores meditationer. Det lyder måske patetisk og navlebeskuende, men det var fedt. Mongoliet, pilgrimsrejse og meditation er en super kombination.

Back in UB

Tilbage i UB før afgang til CPH besøgte vi et dejligt museum. Gamle buddhistiske thangaer, buddhastatuer m.m., som det mongolske folk havde gemt væk under det russiske regime, hentet frem ved befrielsen

og doneret til dette fine og vist ikke særligt besøgte museum. Fantastisk håndværk, betagende skønhed.

Næste gang skal vi besøge et lille nonnekloster i Ulaanbaatar. Vi har hørt, at der kun er få tilbage af de nonner, som mestrer kunsten at lave thangaer i stof, at de er gamle, og at traditionen er ved at dø ud. Så det er om at støtte og besøge dem, mens tid er.

UB har top-vegetarcafeer og -restauranter. Avantgardekunst. Sushi på 8. sal med udsigt til bjergene. Fra vores hotelvindue kunne vi smugkigge på bryderne, når de trænedes i den gamle runde bryderarena ved *Peace Avenue*. Og vi gik fra den ene yderlighed til den anden, fra gamle toiletter, der ikke trak, og fra at blive jagtet af yakokser under tisse-natlige udendørsekskursioner, til japanske science-fiction-kliniske badeværelser, hvor der var 8 knapper på toiletsædet, som vi knap turde prøve af: steam, brus, luft, sæbedamp, skyl, varmlufttørring, parfume, skrig-neongiftiggrøn farve i toiletlet. Vi lå flade af grin.

Selvfølger er der de triste syn: unge mongolske piger, der sælger sig til rige gamle japanske mænd, et massivt stort antal enlige mødre, som har svært ved at få hjælp. Druk og vold. Forurening. *Younameit*.

Det er tydeligvis ikke nemt i det moderne Mongoliet. Men jo, jeg skal afsted igen. Vi ses derude! ■

Irene Engelbrecht

irene@akupunkturskolen.dk

Artiklens forfatter er skoleleder, akupunktør og underviser i Taijiquan & Meditation på *Skolen for Akupunktur & Traditionel Kinesisk Medicin*.

Den mongolske ulv vågner

Verdens hurtigste vækst og næsten udtømmelige naturressourcer. Men Mongoliets økonomiske boom har en bagside: hastig urbanisering og enorme miljøproblemer.

Det er minedriften, der har opbygget Erdenet«, siger en ung mand, der er i gang med at laste 50-kilos sække med kalk ind i en lastbil.

Vækstparametre

- Mongoliet har store naturressourcer i form af kobber, guld og jordartsmetaller til tele- og data-teknik.
- Regeringen satser på at øge investeringerne inden for minedrift, at udvikle den forsømte infrastruktur samt at gennemføre yderligere privatiseringer.
- Den kraftige vækst var i 2012 på over 17%, hvilket gjorde den til verdens højeste, men i 2013 var den faldet til 11%.
- Den stærke økonomi, der populært omtales »den mongolske ulv«, er stærkt afhængig af landbruget, og antallet af husdyr anslås til 50 mio.
- Inflationen er fortsat høj, omkring 10%, og betragtes som et problem for den økonomiske vækst. Økonomien er følsom over for klimaforandringer og naturkatastrofer, og begge dele er almindeligt forekommende, idet for eksempel Gobiørkenen vokser år for år.
- Turismen øges i Mongoliet, en halv million turister besøger hvert år landet.
- I 2004 var BNP 700 dollars per capita, i 2013 var det steget til 4.000 dollars.
- Arbejdsløsheden i Mongoliet vurderes til at ligge på ca. 10%.

Lyden i fabrikken i udkanten af Mongoliets næststørste by, Erdenet, er øredøvende. Her arbejder manden, der ikke vil opgive sit navn, 12 timer om dagen, 7 dage om ugen. Skorstenene udspyr en gullig røg, der lugter af kemikalier, og det meste af området er dækket af et tykt lag skidt.

Selskabet købte jorden af regeringen og fremstiller kalk af knust kalksten. Det giver arbejde til mere end 20 mennesker, fortæller manden. Han tjener mere, end han ville have gjort ved at holde kvæg, og hans historie er ikke enestående. Samme tendens ses i resten af landet: mennesker opgiver deres gamle livsstil for i stedet at tage arbejde inden for minedrift eller i byerne.

For 10 år siden var der kun få ger i området, men fordi en af verdens største kobberminer ligger i Erdenet, er byen nu vokset til at huse op imod 100.000 indbyggere, hvoraf 8.000 arbejder i minen, der har været i drift i 35 år, og som nu ejes af et russisk-mongolsk firma.

Hurtig urbanisering

I dag ligger store, nybyggede varehuse side om side med farvestrålende beboelsejendomme omgivet af høje kraner. Ligesom i hovedstaden Ulaanbaatar breder slummen sig i udkanten af Erdenet – udviklingen går for hurtigt. Det er ikke alle, der har råd til at betale for en lejlighed – de flytter simpelthen deres ger fra landsbyen til byernes slumområder.

Erdenets kobbermine genererer en stor del af landets BNP gennem kobbereksporten til Kina og Rusland, og det anslås, at man vil kunne udvinde det værdifulde metal på stedet i mindst 30 år endnu.

Det er imidlertid i hovedstaden Ulaanbaatar, at de hurtigste forandringer finder sted; her går urbaniseringen så hurtigt, at infrastrukturen og byggeriet ikke kan følge med. Halvdelen af byens indbyggere bor efter sigende i slumområderne, der synes at brede sig i det uendelige på græsstepperne, der omgiver byens lille centrum med de moderne skyskrabere.

Det økonomiske boom har betydet hurtige penge for et lille udsnit af befolkningen. Der er blevet investeret i mineindustrien, og man har privatiseret, men endnu ikke i ren energi, og Ulaanbaatar ligger øverst på listen over verdens mest forurenede byer.

»Regeringen undersøger mulighederne inden for sol- og vindenergi, men det går langsomt. Kul er stadig den primære energikilde, og det mærkes især om vinteren, hvor luften er møgbeskidt«, siger Anand Nyamdavaa, en konsulent med til-

Udenrigshandel

- Rusland investerer stort i Mongoliets mineindustri; mere end 33% af import kommer fra Rusland, men kun ca. 3% af eksporten går til nabolandet.
- Derimod ejer Kina - med 85% af eksporten fra Mongoliet - eksportmarkedet, og det er de kinesiske investeringer i mine- og byggeindustri, der har forårsaget den stærke vækst.
- Også forholdet til USA er godt, og Japan er en vigtig handelspartner. Tekstiler, især kashmiruld, er en stadig mere efterspurgt vare i Europa.
- I 2012 øgedes minedriften med 9%, som dermed udgjorde 89% af den samlede eksport.

strækkelig god økonomi til at betale for en lejlighed til sig selv og familien i UB's (Ulaanbaatars) centrum.

I 1978 – det år Anand Nyamdavaa blev født – var der 600.000 indbyggere i UB, i dag bor der mere end dobbelt så mange i byen.

»Folk fyrer med koksbrætter derhjemme – det er værst i slummen. Vi er nødt til at finde nye måder at producere energi på«, fortsætter han.

Trafikken igennem UB står næsten stille; der er trafikpropper overalt, og de store, sorte firhjulstrækere, som udgør hovedparten af bilparken, har svært ved at komme frem. Kulkraftværkerne sender ufiltreret røg ud af skorstenene ikke langt fra den nyasfalterede vej.

Lige uden for centrum, hvor det 24. forstadsområde, der regnes for et af de værste slumdistrikter, begynder, henter Choindornyam Jargalsaikhan, 20 år, vand i store plastikdunke ved en offentlig brønd – det er den eneste måde, man kan skaffe sig vand på i slummen.

På spørgsmålet om, hvad han mener om det økonomiske boom, der har nået Mongoliet, griner han

bare: »Pengene når jo ikke ud til os. Det er ganske få, der har råd til fine biler og dyre lejligheder«, konstaterer han.

Choindornyam Jargalsaikhan vil gerne studere logistik i udlandet, men vil som de fleste andre mongoler vende tilbage til hjemlandet.

»Der er brug for arbejdskraften her. Jeg vil arbejde for en transportvirksomhed og bidrage med det, jeg kan!«

Regeringens ansvar

Den asiatiske udviklingsbank *Asian Development Bank*, der har til formål at bekæmpe fattigdommen i Asien, har kontor i Ulaanbaatar, og her har den tyske økonom Jan Hansen arbejdet de seneste 2 år.

Han fortæller om det økonomiske boom, der nåede landet for 9 år siden på grund af kobberfundene. Kinas import af naturressourcer har bidraget til, at Mongoliets BNP stiger støt.

»Andelen af fattige udgjorde 35% af befolkningen helt frem til 2010, men det tal er nu faldet til 26% i takt med, at pengene er nået

længere ud i samfundet«, siger Jan Hansen. Han mener, at mineindustrien »af og til tænker kortsigtet«.

»Lande med store naturressourcer kommer ofte galt af sted, se bare på visse afrikanske lande.«

Et af de største problemer i Mongoliet er korrupsionen. Dette bliver særlig tydeligt i Ulaanbaatar, hvor mange statsansatte embedsmænd og ansatte inden for mineindustrien har råd til at købe eksklusive bilmærker. Ejerne af disse klenodier oplever meget ofte, at irriterede indbyggere ridser bilernes lak.

»I Norge, for eksempel, får almindelige mennesker i høj grad del i oliepengene. I Mongoliet får det store flertal meget mindre«, fortsætter Jan Hansen.

På trods af de store problemer mener han imidlertid, at det er gået den rigtige vej. Man ser ikke længere de gadebørn, der plejede at tigge på gaderne i hovedstaden – det er lykkedes regeringen at mindske den mest åbenlyse fattigdom.

»Man bygger veje til Rusland og vil øge handlen med Korea, Japan og Kina«, siger Jan Hansen. Han lægger vægt på, at der skal findes en

fornuftig balance mellem økonomisk vækst og sociale fremskridt.

»Det gælder ganske enkelt for regeringen om at undgå minedriftsforbandelsen.«

Det beskidte, sorte guld

Under det kuperede steppelandskab gemmer sig en anden naturressource, som samtidig er Mongoliets primære energikilde, og som i 2011 overhalede kobber som eksportvare: kul.

Tre timer med en firhjulstrucken jeep nord for UB ligger minen Sharyn Gol. Minen har produceret kul i 47 år og drives nu af private investorer fra en række lande. Med sine 385 ansatte mongoler betragtes minen som en af de vigtigste virksomheder i området.

På det store whiteboard på sikkerhedschef David Mundy's kontor står sikkerhedsreglerne omhyggeligt noteret. Mundy, der er headhunter fra Skotland, har været her i et år og har mange års erfaring fra mineindustri i en række forskellige lande. Han har ansvaret for, at der ikke sker ulykker, og han fortæller, at de ansatte, der alle sammen er mongoler, er medlemmer af fagforeningen og arbejder på internationale vilkår. Det betyder blandt andet en 40 timers arbejdsuge og en månedsløn på 600 dollars – »som fortsat vil stige«.

»Mongoliet oplever et stort økonomisk boom takket være naturressourcerne. Vi begynder snart at eksportere kul til Kina og Rusland – alt dette kræver, at man ved, hvad man laver«, siger David Mundy.

På spørgsmålet om, hvorvidt regeringen og de ansvarlige investorer ved, hvad de laver, bliver han tavs et øjeblik.

»Det må de lære«, siger han så.

Længst nede i den åbne kulmine 180 meter under jorden er landskabet sort. Her minder om månens overflade med åbne kratere – hvor

Billederne på denne og modstående side viser området ved den enorme kobber- og guldmine Oyu Tolgoi i den sydligste del af Gobiørkenen, 80 km fra grænsen til Kina. Fuldt udbygget forventes anlægget at stå for 30% af Mongoliets BNP. Fotos 11. marts 2013.

grundvandet bobler af metangas, der siver frem. Lastbiler af mærket *Komatsu* kører i pendulfart døgnet rundt og forgifter luften med støvskyer af kulpartikler. Kolossale russiske gravkøer, fra dengang da Sovjetunionen udvandt kullet i minen, vrister kullet løs fra væggen med deres slæbegrabber. Sorte gribbe patruljerer i luften ovenover.

»For nylig faldt en hest om her. Gribbene åd så meget, at de ikke kunne komme på vingerne i flere dage efter«, griner David Mundy.

Ødelagt natur

Mongoliet – der er kendt for sine øde vidder og sin smukke natur – har på mange måder fået forandret sit landskab på grund af minedriften. Som for eksempel her i distriktet Sharyngol (samme navn som minen har), hvor gravkøerne har arret terrænet – måske for tid og evighed.

Landet har indført en lov, der foreskriver, at mineselskaberne har pligt til at genskabe området efter indgrebene, men hvis den pågældende virksomhed går konkurs, er der ingen, der overtager dette an-

svar. Det er tilfældet mange steder i landet, blandt andet i Sharyngol: forladte miner i en ødelagt natur.

Men mange mener, at der ikke er nogen anden vej at gå. Ifølge David Mundy er kul »en nødvendig energikilde for Mongoliet«, og han vurderer, at der er kul i Sharyn Gol-minen 15-20 år endnu, men allerede nu er man begyndt at se sig om efter nye steder i området at bryde kul. Regeringen er også begyndt at interessere sig for grønne energikilder, men der er lang vej igen, mener Mundy.

»Landet er ikke parat til alternative energikilder endnu. Her kan blive minus 40 grader om vinteren, og så er det ikke nok med solenergi og vindkraft!« ■

Johan Augustin

Artiklen blev første gang bragt i Danidas tidsskrift *Udskrift* nr. 1, feb./marts 2014. Oversættelse ved Julie Top-Nørgaard.

ITB Berlin News

Your Official Information Source at ITB Berlin

THURSDAY
6th MARCH
2014

DAY 2

ITB
BERLIN

Oyungerel Tsedevdamba, Minister for kultur, sport og turisme

Frisk luft i lungerne

Indtil fornyligt har Mongoliet stået langt nede på listen over foretrukne rejsemål. Men det er under kraftig forandring i disse år. Ved en ceremoni under verdens førende rejsemesse, ITB Berlin 2014, blev Mongoliet i begyndelsen af marts udvalgt til officielt partnerland i 2015. Mongoliet ønsker at forpligte sig på en fremtid som vigtigt turistmål.

Den mongolske minister for kultur, sport og turisme, Oyungerel Tsedevdamba, har spillet en aktiv rolle for at bringe Mongoliet i front som partnerland.

– Vi glæder os til samarbejdet med ITB Berlin om at markedsføre vores nye *brand* som turistland og dermed

gøre 2015 til en milepæl for turismen i Mongoliet.

Mongoliet har markeret sig som et rejsemål, der kan tilbyde et nyt, anderledes og attraktivt alternativ til andre turistmål på jordkloden. Mongoliet besidder et iboende skær af mystik, der kan beskrives med

nogle få nøgleord: autenticitet, uberørt skønhed, sanselighed, frihed, natur, nomadisme, renhed, et rigt holdigt dyreliv. Mongoliet er uden tvivl det bedste sted på jorden for et menneske, der søger den indre fred.

I diametral modsætning til de fleste rejsekatalogers lovprisning af hvide sandstrande og forførende badehoteller tilbyder Mongoliet nye horisonter i form af sin uberørte natur, en rigdom af vilde dyrearter, en vifte af udendørs aktiviteter fra trekking og ridning på hest og kamel, til fuglekigning, rafting og en tidløs nomadisk livsstil.

Mongoliet er velsignet med en række attraktive tilbud, frem for alt landets rigdom på kultur, historie, kulturarv og gæstfrihed. Man lægger vægt på sin forpligtelse til at sikre, at landet forbliver tro mod sine rødder gennem en proaktiv og ansvarlig turismeudvikling.

Ifølge ministeren har denne tilgang til turismeudvikling til formål at beskytte landet mod en uhemmet vækst til skade for både for nationen og rejseoplevelsen.

Takket være det nye partnerskab med ITB Berlin vil Mongoliet forstærke indsatsen for at markedsføre nationen som turistland. Det nye turismefremstød vil blive lanceret under overskriften *Mongolia, Nomadic by Nature*. Kampagnen vil især rette sig mod turister, der søger eventyret og det ukendte, og som af natur er »nomadiske« og værdsætter den særlige mongolske livsform og kultur. ■

Kampagnens website:
travel2mongolia.com

Den danske Ekspedition til Mongoliet - III

Blandt Danske i Peking. Fra Peking til det indre Mongoli.

Af Ekspeditionens Leder, Læge C. Krebs.

*Fra en kinesisk Rejsestald lidt Nord for Kalgan.
4 af Ekspeditionens Deltagere, i Midten Læge Krebs.*

Dagens Nyheder

25. September 1923.

Kalgan, i Juli 1923.

Nu er Varmen kommet til Kina, og Solen brænder ubarmhjertigt paa det røde, tørre Ler og de nøgne Høje. Kineserne – d. v. s. Kulierne – smider Trøjerne og gaar rundt i skinnende gulbrune Muskler og ellers næsten ingen Ting, og Børnene bader sig nøgne i det tørre Støv, der synes at virke lige saa heldbringende paa deres blanke, spændte Skind som vort Talkumpudder.

Ekspeditionen rykker umærkeligt fremad, og hvis den ikke dør af

Blodmangel, vil den nok naa sit Maal. Al Verden – nej! ikke al Verden, der er velsignede Modsætninger –, men der er mange, der prøver paa at aarelade den muskuløse, men fattige Ekspedition for blanke kinesiske Sølvdollars med Juan-Shi-Kais Billede paa. Nylig var her en Franskmand, som vilde have 2000 Dollars for at tage os op til Urga med to Automobiler. Det er ca. 6 Dage frem og tilbage for ham med to Lastvogne. – Men lad mig fortælle i Rækkefølge om vore Sorger og Glæder.

Vort Gods ad Søvejen, og vi selv ad den ominøse [*skæbnesvangre*]

Jernbane, kom velbeholdne til Tientsin. Røveriet ved Lining havde haft den velsignede Virkning at skræmme Folk bort fra Toget, saa vi havde næsten en hel Waggon til vor Raadighed [*se Ger 86, s. 20*].

Jangtsedalens Rismarker var Nyt for Ekspeditionens Landmænd og et fuldkomment Eksempel paa et intensivt Landbrug. Fra Toget kunde man følge Jordens omhyggelige Behandling i alle Faser, da man ikke alle Steder var lige vidt fremme. Det var netop Skiftetid for Afgrøde. En eller anden „tør“ Afgrøde, Byg eller andet Korn, var netop bjærget. Nu blev Jorden pløjet med Æsler og

Okser, Vand blev pumpet op af svedende, men grinende Kulier i smaa Trædemøller; saa blev der igen pløjet og rodet, til det hele var Vælling – og saa blev Risen „sat“ af en Kineser, der plantede sine 2–3 Planter i Sekundet. Hele den vældige Floddal blev paa Uger forvandlet fra tør Mark til Millioner af flade Damme med Ris i. – Lad mig ikke glemme, at smaa Æsler med fire Ben bar Møg ud paa Marken, før Vandet blev pumpet ind, og at nævnte Møg blev blandet med den gule Lervælling med samme Omhu, som en fransk Kok vil anvende til Tilberedningen af sin Yndlings-sauce. – En blaalig Dis af Vanddampe hang over hele den blanke Flade, der havde et fint, grønligt Skær af alle de smaa Risspirer, som pippede op over Vandfladen, medens Rødderne mæskede sig i det lunkne, madrige Dynd.

Rejsen til Tientsin – den var altsaa behagelig nok. Der var Masser af Plads og ingen Røvere, d. v. s. maaske var der Røvere, men de røvede bare ikke. Ved hver Station paraderede en Række Soldater med Bambuslægge, nemlig lige op og ned og omviklede med Bomuldsputtees og paa Fødderne Kludesko. – Der er noget i mig, som siger, at saa længe Kineserne bevarer deres Forkærlighed for Kludesko, bliver de ikke til rigtige Soldater, hvis Væsen er Staal og Hastighed. Hastighed i Kludesko – maaske, men Staal – umuligt. Naturligvis kunde vi ikke afgøre, om det var Soldater eller Røvere, eller som de Kyndige siger: „Soldater eller Soldater, der i nogen Tid ikke har faaet Sold“; men de opførte sig, som om de havde faaet Sold, og overfaldt os ikke om Natten. – Vi var enige om, at det gjorde de klogt i – for deres egen Sundheds Skyld.

Det indre Mongoli, 17. Juli 1923.

Vi er i Mongoliet, udenfor Muren, og 5000 Fod [ca. 1600 m] oppe

i Luften – over Havfladen vel at mærke. Og det er de kendte, endeløse, grønne Stepper og den klare Luft med fjerne, skinnende Skyer.

Vi sidder i en kinesisk Rejsekro, bygget næsten helt og holdent af Gødning og Ler, for der er ingen Træer paa Steppen. Og vi skal sidde her i 5 Dage, for Karavanens Heste har sultet i Kalgan, hvor Maden er dyr, og nu skal de fodres op med Græs. De, Hestene, havde et uhyre Arbejde med vore 5 Tons Maskiner og Gods op gennem det stejle Kalganpas, og der er 45 varme og besværlige Dage til Urga, Guds Kloster, hvor den levende Buddha bor, 700 engelske Mil [ca. 1100 km] herfra.

Ovenfor vor lermuromgærdede Rejsestald er der en grøn Bakke. Der sidder vi ved Aftenstid, medens Hestene gumler, og tænker paa overstaaede Genvordigheder samt nynner Melodierne til svundne Festdage i Tientsin og Peking. Himlen flammer i de utroligste Farver, og Luften er saa kølig og let, at man føler sig befriet for et uhyre Tryk, enten det nu var Varmen nede paa Steppen eller de 400 Millioner Kinesere med deres Raaben og Skrigen og Stank af Løg, der besværede En.

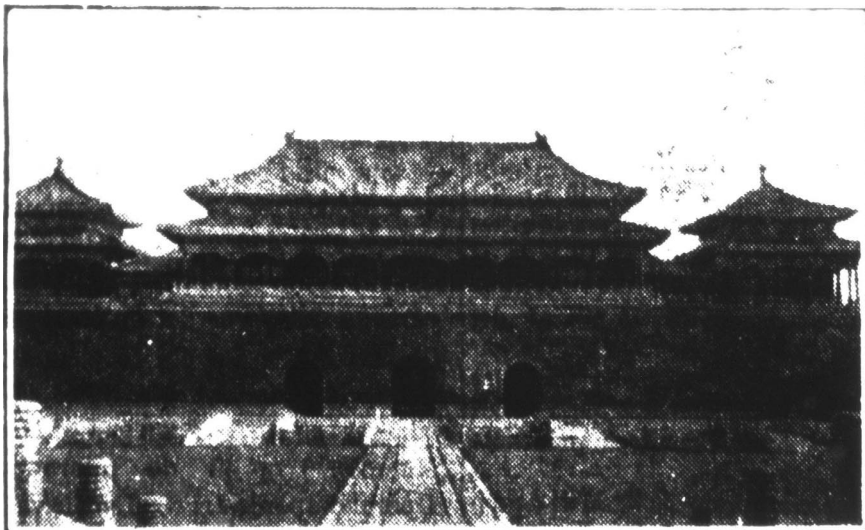
Det var herlige Dage i de to europæiske Byer Tientsin og Peking, forkælet som Ekspeditionen blev af Venner og Bekendte, gamle og nye. Vi boede i Tientsin i Telegrafbestyrer Blacks gæstfrie Hus. Han har nu opsat sine kinesiske Højsædestøtter i Tientsin, men der er faa eller vel ingen af de Danske, der i de senere Aar har besøgt Peking, som ikke mindes hans kinesiske Mandarinhus dér og den vennesele Aand, der raadede i det. Vi prøvede hans Gæstfrihed haardt, for Kineserne, der led af politisk Mavekneb – Præsidenten var løbet bort, og der var ikke fremskaffet en ny – var endnu langsommere, end de plejede at være, saa vi boede hos ham – de

to af os – i 3 Uger. Jeg selv tog efter et Par Ugers Venten til Peking for at forsøge at forcere Sagen og for at faa kinesiske Pas gennem den danske Legation og blev ledsaget af Borgstrøm, kaldet „Kæmpen“ og udnævnt til Livkosak paa Grund af sin anselige Vækst. Legationen tog sig med Velvillie af vore forskellige Sager. Dér havde man ogsaa omhyggeligt opbevaret en Hvedeprove, som vi for lange Tider siden havde faaet sendt ovre fra den danske Landbrugskonsulent i U. S. A., en Hvede, der er bestemt til at vække Opsigt i det nordlige Mongoli.

I Peking var vi Gæster hos Store Nordiskes Telegrafbestyrer, Münter, og de danske Telegrafmænds Messe for et Par Dage. De bor lige udenfor Muren omkring den „forbudte By“ i deres egen lille By, nogle dejlige Villaer i en muromgærdet Have; og der er Tennisbaner og Pony-stalde, Verandaer, Springvand og alt, hvad Hjertet kan begære – og en østerlandsk Gæstfrihed.

Her oppe paa min lille Høj i Mongoliet mindes jeg et Billede af den østerlandske Kejserdrom, som Paladset i Peking er.

Paa sin Sokkel af tre Terrasser med udhuggede, gule Marmorbalustrader ligger Audiens-Salen. Mægtige, røde, lakerede Søjler bærer Taget, der er Udskæring og Lak og Forgyltning, som skinner gennem et mystisk Halvmørke. Søjlerne, det er Teltstængerne i et Drømmetelt, drømt paa Steppen Aftenen efter et sejrrikt Slag. Udenfor glider de gyldne Tage paa Række efter Række af symmetrisk byggede Portbygninger og Fløje, altsammen Indfatning til at forberede og myge Sindet paa den besøgende Vasal. – Bølger af Varme kommer rullende fra de vestlige Høje op over Terrasserne, og i Stilheden skrigger en Ravn fra Hjørnet af et Tag, hvor nogle af de gyldne Kakler er faldet ud. Og en Ørn sejler rundt i store Cirkler over

Portbygningen foran Audienssalen i den forbudte By i Peking.

den øde Kejsersby, hvor en afsat Kejser er Fange i en Krog.

Men der er – desværre – jo intet Tegn til, at Kina vil samle sig saa meget til en Enhed, at Paladset kan faa en Kejser, eller bare en Præsident at huse. –

Og vi drog i alle Tilfælde videre for at tage os af vort eget lille Rige.

I Kalgan traf vi „Mongol-Larsen“, ogsaa en gammel Bekendt, og den bedste Kender af Mongoliet, der findes. Han kom ud som Missionær for 30–40 Aar siden, men er nu Forretningsmand i stor Stil med mongolske Produkter, Væddeløbsheste til Koncessionsbyerne, Pelsværk, Huder og Skind. Han fandt vor Plan god og hjalp os med Raad og Daad; og hans Raad maatte vi følge. – „Vejen over Sair Ussu,“ sagde han, „var umulig.“ „Ingen Græs og ingen Vand“. Med egne Heste til Urga var vel muligt, men Hestene vilde være „brugt op“ til Urga, og saa maatte vi have nye. Det havde næsten ikke regnet hele Sommeren, og der var ingen Græs at finde i Gobi.

Altsaa er vi nu her med en lejet Karavane af 15 Vogne, 45 Heste og 18 Kinesere. Den tager vort Gods til Urga for omtrent 1000 \$, og vi følger selv med til Fods – og til Hest,

naar vi faar købt Heste nok. Foreløbigt har vi kun een, som en gammel Ven i Tientsin forærede mig. Den lyder Navnet Gobi.

Jeg maa først fortælle, at det ikke var uden Vanskelighed for Birch og Haslund at faa Vaaben og Ammunition fri og faa det op til Kalgan. En eller anden lille „kinesisk“ Formalitet var endnu ikke i Orden, og saa prøvede de at rejse, som det var, med det Resultat, at Ammunitionen, der vejede henved 100 kg, blev opdaget, og der blev nægtet Plads til den i Toget. Men Birch tog resolut tilbage fra Peking, fik Ammunitionen pakket i flere Kofferter og slap igennem med den.

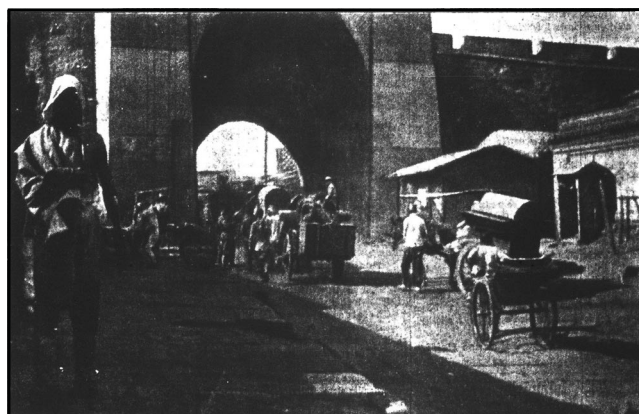
Og nu er vi her altsaa, udenfor Lands Lov og Ret og henvist til den Retfærdighed, vi selv kan skaffe os.

Men det er jo en ringe Retfærdighed, der ikke er bedre end den, man skal vente paa i „Antichambrene“ [forgemakkerne] i de „ordnede“ Lande. Saa vi støtter os paa Spydstagen og nyder Udsigten.

Her, i det indre Mongoli, er hele Stepper i et 100 miles bredt Bælte blevet tæt koloniseret af kinesiske Agerdyrkere, og man træffer flere smaa kinesiske Byer. Ogsaa et Par Voldsteder af smaa Byer, der er smuldrede for 1000 Aar siden, og som viser, at Agerbrugerne og Bybyggerne bar vovet sig udenfor Muren før og har brændt Fingrene. Men denne Gang faar de nok Lov at beholde deres dyrkede Marker. „Hunnerne“s Tid er forbi, og det er kun Russerne, der har sat Mongolerne i Stand til at jage Kineserne ud af det ydre Mongoli. – Vi vil faa at se, til hvor megen Glæde for dem selv.

Red. I 'Nationaltidende', der bragte den samme artikel aftenen inden, var der åbenbart mere plads til rådighed, så man her også kunne bringe nedenstående billede med billedteksten: 'Ekspeditionen rykker ud gennem Kalgan-Porten i den store kinesiske Mur. I Porten ses en af Deltagerne til Hest.' De nære relationer mellem de to aviser er der redegjort for i artiklen 'Med presen i hælene' bragt i Ger 86, s. 17-18.

I næste nummer af Ger begynder den lange rejse gennem Gobiørkenen, hvor ekspeditionen blandt andet passerer grænsen mellem Indre og Ydre Mongoli.

Mere om det »mystiske« maleri

Ger 78 fra december 2011 er vist et fotografi af et maleri, som den 2. november 2011 blev solgt på Bruun Rasmussens auktion nr. 1144 i København. Det lille professionelt udførte billede (30 × 40 cm) er for nede til højre signeret med malerens monogram og derunder ifølge auktionskataloget suppleret med »Studie Mongoliet Juni. Olie på lærred monteret på malepap.«

Eva Helsted fra auktionshuset satte redaktionen i forbindelse med sælgeren, Grethe Klitgaard, som kunne oplyse, at hun havde arvet det efter sin farbror Harald v.d. Recke, og hun kunne supplere: »Han deltog som ganske ung mand i læge Carl Krebs ekspeditioner til krigsfangelejre i Rusland og Mongoliet. Min farbror fik senere maleriet foræret af Carl Krebs. Desværre har jeg ikke flere oplysninger.« Bagpå har sælgeren, Grethe Klitgaard, med blyant skrevet det forklarende: »Malet af læge Carl Krebs under hans store ekspedition til Mongoliet efter den russiske revolution.«

Axel Krebs, den ene af Carl Krebs' to sønner oplyste, at han aldrig havde hørt om, at faderen skulle have arbejdet som kunstmaler, og samtidig kunne han oplyse, at signaturen på billedet ikke var faderens samt at skriften nedunder ikke lignede faderens skift, som han kender fra adskillige breve. Billedet måtte skyldes en anden.

En fornyet henvendelse fra undertegnede til Grethe Klitgaard, datter af Hans Adolf von der Recke, gav anledning til, at hun fandt supplerende oplysninger frem om sin farbror i familiens håndskrevne slægtsbog. Den korte tekst om Harald von der Recke lyder:

- Harald, f. 4/10-1895 Frederiksberg.
- Gift 9/1 1925 i Holmens Kirke med Margrethe Qvistgaard, født 23/7-1896.
- Forretningsuddannelse i St. Petersborg, Stockholm og København i Firma: Paul Heckscher 1912-15.

- Marinesoldat 1915-17.
- Ansættelse i Firma: Adolph Recke i Petrograd 1917-18.
- Sekretær hos Konsul J.S. Møller-Holst, Det kgl. Danske Konsulat til Varetagelse af østrig-ungarske Krigsfange Interesser 1918-19 i Irkutsk, Sibirien.
- Deltager i Dr. Carl Krebs Expedition til Mongoliet 1919-1921.
- Repræsentant for Udlandet for Den kgl. Porcellænsfabrik.
- Bopæl: Engtoftevej 6. Frederiksberg.

Grethe Klitgaard oplyser, at hans dødsår må være ca. 1970, og hun kan supplere:

Harald fik sin forretningsuddannelse i et større firma, Paul Heckscher i Stockholm, der var en vigtig udgiver af især kunstreproduktioner og håndkolorerede fotografier og postkort. Senere blev han ansat hos sin bror Hans Adolf (von der) Recke (Grethe Klitgaards far), som havde et firma i Petrograd, der bl.a. stod for salget af materiale fra Heckscher.

Det russiske firma måtte som så mange andre foretagender lukke efter oktoberrevolutionen i 1917. Harald valgt nu under de urolige politiske forhold at drage langt østpå til Irkutsk for at arbejde som sekretær for J. S. Møller-Holst, der var dansk vicekonsul til varetagelse af de østrig-ungarske krigsfangers interesser.

I 1920 udgav han en lille trykt redegørelse på 16 sider om de umenneskelige forhold, som de mange tusinde krigsfanger levede under.¹⁾

Det er i disse turbulente tider, den ca. 25 årige Harald og den 5 år ældre Carl Krebs indleder deres bekendtskab. Mange år senere, i 1937, kan Krebs i sin erindringsbog *En dansker i Mongoliet* berette om samværet med Harald von der Recke, som han blot omtaler uden at nævne fornavnet.

Krebs var efter et ophold i Peking i foråret 1920 hos sin bror Ove taget tilbage til Sibirien. Fra side 71 og frem skriver han i sin bog:

»Der var Plads nok i Togene den Vej – og traf i Irkutsk en ung Dansker, von der Recke, der vilde prøve Livet i Skoven sammen med mig.

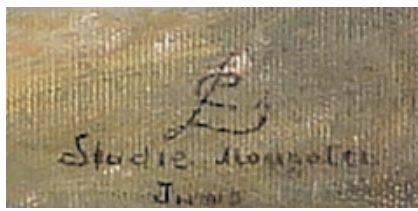
Vi tog ned ad en Vej, der fra Bajkal fører mod Sydvest ned til den mongolske Grænse, Tunkinskij Trakt²⁾, kaldes den, og slog os ned i den lille Kosakstanitsa Turansk³⁾. Vi fandt her ikke alene Skoven, den rigtige Skov, men en lang Kæde af snedækkede Bjerge, der hver Morgen rødmede som Roser, naar Solen stod op.

Recke og jeg var ikke bare paa Skovtur. Vi havde studeret Sobler i Irkutsk, og købte nu Sobler af de russiske og burjattiske Jægere, og vi haabede at tjene nok paa det til at gøre vores Skovliv rentabelt. Vi var sammen med to svensk-finske Ingeniører, der var interesserede i Guld og Asbest, og vi studerede Prospecting og tænkte os Muligheden af at finde Guld i Bjergene, og helst snappe det væk for Næsen af de to »professionelle«. Vi flyttede siden hen til den lille Grænseby, Mondii, og begyndte for os selv.«

I et længere indskud beretter han om Rieffestahls guldmine på Sarhoj, »hvor den russiske Bestyrer *Jakob*, hans Tjenestepige og hans kinesiske Arbejder var blevet myrdet for et halvt Aar siden af to unge Burjater.« Stedet skulle besøges:

»Recke og jeg besøgte Rieffestahls forlattede Guldmine paa Sarhoj; den gjorde et øde Indtryk med det tomme Hus uden Døre og Vinduer. Men her, under Sneen og Isen og Træernes Rødder, her var det altsaa, det gule Metal, som Folk lod sig slaa ihjel for.«

De ville nu rejse tilbage til Irkutsk, men byen »var jo for anden Gang blevet taget af Bolschevikerne⁴⁾, saa den Vej kunde vi ikke kom-

Udsnit af maleriets nederste højre hjørne.

me med vores 50 Sobler. De var ogsaa allerede kommet til Mondii, to foretagsommere Røde-Gardister, og de havde kommanderet Postkøreren og Læreren med sig ned til os for at fylde mere; de havde spurgt os, om vi havde Vaaben. Jeg havde lagt min store Pistol paa Bordet – maaske lidt mere tungt, end Nødvendigheden krævede – og havde sagt, at jeg havde den, og at de maatte gerne se paa den, men de maatte ikke røre den. ... To dage efter red jeg saa ad den lange stejle Vej op til Passet mod Grænsen.

Jeg vendte mig om og saa ned i Dalen. Der laa den lille Landsby, hvor vi havde boet en begivenhedsrig Vinter. ... Smaa hvide Røgskyer steg op fra Tagene. Jeg fandt vores eget Hus og saa en Skikkelse komme trækkende ud af Gaarden med et Par Heste. Alt var altsaa roligt, og Recke var staaet op og var i Gang med at vande Hestene.

Saa steg jeg til Hest og begyndte paa de 800 km til Urga og de 3000 til Peking.«

Her slutter Carl Krebs sin historie om tiden med Harald von der Recke, der foregik i de store skove sydvest for Baikalsøen, hvor de kunne købe sobler og opsøge ukendte guldforekomster. Hvad Harald derefter foretog sig, og hvordan han kom tilbage til Danmark ved vi ikke. Efter hans død ca. 1970 arvede hans brors datter Grethe sommerbilledet med geren og de foran siddende tre mongoler.

Nederst til højre er maleriet forsynet med kunstnerens monogram i form af vel to sammenskrevne bogstaver – det ene maaske et »L«. Initi-

alerne for Carl Krebs synes det ikke at være. Teksten nedenunder er skrevet med latinske bogstaver, ikke kyrilliske som en russisk maler vel ville have benyttet. Bruun Rasmussens »tolkning« af de to linjer som en dansk tekst »Studie Mongoliet / Juni« kan forekomme rimelig, men især de sidste bogstaver i både »Mongoliet« og »Juni« er ret utydelige. Kan teksten være skrevet på fransk?

Det leder frem til spørgsmålet om, hvem kunstneren til det malede øjebliksbillede kan have været. En gennemgang af værket *1800 Signaturer af 1000 danske malere*⁵⁾ giver ikke noget svar. Her optræder maleriets monogram ikke, og umiddelbart kan det forekomme mærkeligt, at en dansk maler har opholdt sig i Mongoliet omkring 1920 – og da slet ikke i 1930'erne.

Kan det tænkes, at det er Carl Krebs eller Harald von der Recke, der – måske efter et fotografi – har fået en dansk maler til at udføre den fine situationsskildring? Eller kan maleriet være købt i en kunsthandel i Irkutsk?

Men, som Grethe Klitgaard fremhæver, så har der i hendes familie aldrig været tvivl om, at kunstneren har været Carl Krebs. ■

Jens Vellev

1) J. S. Møller-Holst: *Krigsfangerne i Rusland og Sibirien 1914-1920 og »Danaktion«s Hovedformaal.*

2) Her benytter Krebs den russiske betegnelse for området.

3) Også her benytter Krebs den lokale russiske terminologi. Stanitsa er en kosak-bosættelse. Betegnelsen har overlevet den russiske revolution og benyttes stadig med en noget bredere betydning.

4) Det skete i januar 1920.

5) Bogen er udkommet i flere udgaver og oplag. I 1945 og 1952 med Chr. Dam som ansvarlig. 3. udgave 1. oplag kom i 1962 med Kai V. Timm, og endelig kom i 1992 et reprotryk af den foregående udgave.

Mongolsk film - II

Nis Grøn fortalte i første del af artiklen i Ger 86 om sit besøg i det mongolske filmmiljø i januar 2012 og om udviklingen af mongolsk film i den kommunistiske æra. Efter sit andet besøg i marts 2014 fører han udviklingen frem til i dag og vurderer udviklingspotentialet for mongolsk filmkunst.

Som beskrevet i første del af artiklen er oprettelsen af en statsstyret filmindustri under kommunistisk kontrol og udviklingen af en nationalt funderet filmkultur i Mongoliet fra 1930'erne og op til 1990 et spændende kapitel i Mongoliets historie, hvor filmmediet i sig selv udgør en vigtig historisk kilde for fremtidige generationer.

Til gengæld er de skriftlige kilder få, og adgangen til de fleste af værkerne fra denne periode er svært tilgængelig for udlændinge på grund af de sproglige barrierer (manglende undertekster) og manglende adgang til kopier. Det betyder, at der er gode grunde til at fokusere på de udviklingsmæssige tendenser, som har præget filmkulturen igennem de seneste 20 år. Det er nemlig et åbent spørgsmål, hvad der skete med den veletablerede filmkultur efter Sovjetunionens sammenbrud og den fredelige revolution i Mongoliet i begyndelsen af 1990'erne, hvor landet indledte en grundlæggende socialpolitisk og økonomisk omstilling. Det er i hvert fald en periode, som ikke er blevet systematisk undersøgt.

Beretningen om hvad der skete med filmkulturen i kølvandet på de omfattende samfundsomvæltninger, som Mongoliet blev udsat for i 1990'erne, viser sig på fin vis at illustrere en række af de overordnede samfundsmæssige tendenser, som ramte landet og dets befolkning i denne periode. Mens de skriftlige kilder hvad angår udviklingen lige-

ledes er begrænset, når vi ser på de seneste 20 år, så udgør nulevende filmskabere og andre, som arbejder og har arbejdet med filmmediet i Mongoliet, essentielle primærkilder og ressourcer, der muliggør beretningen om filmkulturens skæbne og udvikling i et postsovjetisk Mongoliet.

Den postsovjetiske tilstand

En nationalt forankret filmindustri uden finansiering, et produktionsapparat uden forvalter og en bølge af udenlandsk, primært Hollywood-underholdning, der kom skyllende ind over landet, beskriver meget vel situationen og de vilkår, som kom til at dominere filmkulturen i årene efter 1990-revolutionen. Der er i den sammenhæng ingen tvivl om, at den fundamentale samfundsmæssige omstilling, som Mongoliet stod overfor i kølvandet på den fredelige omvæltning af det kommunistiske styre og det efterfølgende ønske om at overgå til en liberal-demokratisk styreform, prægede den udvikling, som filmkulturen i landet skulle gennemgå i 1990'erne.

For en stor del af befolkningen betød den omfattende politiske omvæltning og den pludselige mangel på økonomisk støtte fra Sovjetunionen i starten af 1990'erne, at de fleste mennesker – især i byerne – fik helt basale udfordringer at bekymre sig om, som for eksempel at skaffe mad til familien og finde arbejde. Især omstruktureringen af

den kommunistiske planøkonomi til en fri markedsøkonomi, støttet af den mongolske befolkning ved de første frie valg op igennem 1990'erne, betød afviklingen af det sociale sikkerhedsnet og mange statsdrevne arbejdspladser.

Med denne udvikling in mente virker det logisk, hvis det tidsmæssigt og omkostningsintensive foretagende, som filmproduktion er, blev tilsidesat og delvis indstillet i første halvdel af 1990'erne. Der var ganske enkelt langt mere presserende forhold og udfordringer at tage stilling til for såvel politikere som den almene borger.

Den nationalt forankrede filmkultur, som den var blevet opbygget under det kommunistiske styre, kom også til at se sit endeligt i 1990'erne. Men disintegrationen af »filmfabrikken« (Mongol Kino) skulle ikke desto mindre sætte gang i en ny udvikling af filmkulturen i Mongoliet. En udvikling der til at starte med ikke betød dødsstødet til den lokale filmproduktion, men derimod begyndelsen på et produktionsopsving, som varede i cirka 4 år frem til 1996.

Mens det årlige produktionsoutput af spillefilm igennem kommunisttiden i perioden 1936-89 varierede fra 0-9 film produceret årligt (gennemsnitligt 3 film per år for hele perioden), så første del af 1990'erne et decideret produktionsboom. I løbet af bare 4 år fra 1992 til 1996 blev der produceret mere end 100 spillefilm, mere end hvad

Den tidligere biograf Ard 'Folket' - i dag omdannet til bankfilial. Bemærk nomenklaturaens limousiner linet op foran facaden på det sort-hvide billede fra ca. 1970. I dag er bilparken mere broget.

»filmfabrikken« havde produceret i 1960'erne og 1970'erne tilsammen.

Årsagerne til dette produktionsboom skal findes i liberaliseringen af markedet og opløsningen af den statskontrollerede filmindustri. Fra den ene dag til anden blev det muligt for alle og enhver, som ønskede at prøve kræfter med filmproduktion, at kaste sig ud i dette kreative, men også økonomisk usikre foretagende. Mange entreprenante opportuniste og filmnovicer troede på muligheden for at skabe en kassesucces og gik – inspireret af udenlandske film – med stor iver ind i filmproduktion, også selv om det i nogle tilfælde betød, at man lånte store pengesummer, der potentielt kunne ruinere de involverede, hvis succesen udeblev.

»Filmfabrikken« – nu udenfor politisk kontrol og dermed uden egentlig styring – fungerede i denne periode som facilitator for de mange produktioner, hvor udstyr, faciliteter og know-how blev taget i brug af både de etablerede filmselskaber uddannet under kommuniststyret, men i lige så høj grad af nytilkomne, der købte sig til adgang til »filmfabrikken« faciliteter og ekspertise.

En anden vigtig udvikling, som ligeledes understøttede stigningen i

filmproduktionen, var introduktionen af billigere og mere brugervenligt produktionsudstyr som videokameraet, der gjorde adgangen til filmproduktion langt mere tilgængelig for amatører, der ønskede at prøve lykken som filmskabere.

Mens mængden af film steg betydeligt i disse år, forekommer kvaliteten af mange af de producerede film at have varieret kraftigt, og mange af filmene fra disse år forsvandt ud i glemslen lige så hurtigt, som de blev produceret. Dette kan ses som en naturlig konsekvens af den håndværksmæssige amatørisme og økonomiske opportuniste, som kendetegnede udviklingen inden for filmindustrien i perioden.

Med udgangen af 1996 ophørte produktionsopsvinget dog, og de resterende år i 1990'erne så et meget modereret produktionsoutput med kun 2-4 årlige produktioner frem til og med 2000. Lukningen af lokale biografer både i Ulaanbaatar, men også det omfattende distributionsystem til resten af landet, har uden tvivl været en faktor, som påvirkede nedgangen i produktionen. I dag står Mongoliets første biograf, som blev åbnet i den centrale del af Ulaanbaatar i 1935, tilbage som et vidnesbyrd om den gennemgriben-

de samfundsmæssige transformation og økonomiske udvikling landet har gennemgået. Biografen er nu omdannet til bankfilial for en af de utallige bankforetagender, som præger bybilledet i hovedstaden.

En svær tid med lyspunkter

Det er stadigvæk uklart, præcist hvor længe nedgangen i filmproduktionen fortsatte, eftersom kilder og materiale fra disse år er sparsomt, men via interviews med filmskabere tegner der sig et billede af, at en kreativ og økonomisk recession prægede den lokale filmindustri fra anden halvdel af 1990'erne og til midten af 00'erne.

Nedgangen i den lokale filmindustri i perioden var uden tvivl påvirket af den bølge af udenlandske film, som nu frit kunne købes, kopieres og redistribueres på det sorte marked til hjemmeforbrug. En udvikling som blev yderligere forstærket af, at det voksende antal af lokale tv-stationer ligeledes begyndte at programsætte piratmateriale herunder visning af både udenlandske og lokalt producerede film uden tilladelse.

Det er dog interessant at bemærke, at det netop er i denne periode, at

Dorjkhandyn Turmunkh (1959),
Ulaanbaatar 23.3.14. Foto: Nis Grøn

et par film fra Mongoliet opnår international bevågenhed og succes. Den første er filmen *State of Dogs* fra 1998, en allegorisk fortælling om hunden Baasars død i storbyen og dens sjæls rejse tilbage til sit oprindelsessted blandt nomader på de mongolske stepper. Filmen placerer sig via sit dokumentariske billedsprog og fabulerende fortælleform sig i gråzonen mellem fiktion og fakta i sin skildring af Baasars spirituelle rejse, der i sidste instans fremstår som en refleksion over den turbulente forandring af den Mongolske kultur efter 1990.

State of Dogs blev til i et tæt samarbejde mellem den belgiske filmskaber og antropolog Peter Brosens og den mongolske filmskaber og journalist Dorjkhandyn Turmunkh og nød stor succes primært i det internationale filmfestivalmiljø, hvor filmen høstede en lang række priser.

Den anden film er *Historien om den grædende kamel* fra 2003, som mange sikkert vil huske, eftersom den med stor succes gik i biografen herhjemme. Den simple, men velfortalte historie følger en nomadefamilies liv i Gobiørkenen og fokuserer på dramaet omkring familiens

kamp for at få en af deres kameler til at lade dets nyfødte føl die. Filmen er ligeledes et internationalt samarbejde mellem en mongolsk instruktør, Byambasuren Davaa, og Italieneren Luigi Falorni og blev en publikumssucces i Europa, ikke kun på grund af sine filmiske kvaliteter, men også fordi den opnåede en Oscar-nominering for bedste dokumentarfilm i 2005.

Set i et internationalt perspektiv har begge film været med til at introducere Mongoliet og dets kultur til et internationalt publikum i kølvandet på sovjettiden, og de kan derfor med rette betragtes som de første film fra Mongoliet, som for alvor formåede at sætte fokus på mongolsk kultur og filmkunst efter 1990. Og skønt der til stadighed foregår diskussioner i det mongolske filmmiljø om, hvorvidt især Davaas film overhovedet kan betragtes som en mongolsk produktion, eftersom den er produceret for udenlandske midler og kun delvis med lokale kræfter, har begge filmene været med til at skabe opmærksomhed og interesse for Mongoliet og i mindst én forstand haft indflydelse på den lokale filmindustri, nemlig ved at vise at det er muligt at skabe fortællinger fra og om Mongoliet, som kan opnå succes, og dermed troen på at mongolsk filmkunst har noget at tilbyde såvel et lokalt som internationalt publikum.

Nyt momentum

De senere års udvikling tyder da også på, at den lokale filmindustri er ved at genvinde sit momentum. Det synes især at skyldes en ny generation af filmmagere, skolet efter sovjetunionens sammenbrud enten i Mongoliet eller i udlandet, som i Davaas tilfælde. Den nye generation gør sin entre i filmindustrien med nye og opdaterede håndværksmæssige tilgange til filmproduktion, et bredt kendskab til såvel lo-

Byamba Sakhya (1962),
Ulaanbaatar 26.3.14. Foto: Nis Grøn

kale som internationale genrekonventioner og i mange tilfælde en ambition om og nærmest instinktivt næse for at lave forretning.

Den høje økonomiske vækstrate, som landet har oplevet igennem de seneste år – en af de højeste i verden – har også smittet af på filmindustrien, hvor såvel privat som kommerciel vilje til at investere i filmproduktioner har været tiltagende. Både internationale firmaer som *Adidas* og *Pepsi*, men også lokale firmaer, som for eksempel ølproducenter, har sponseret filmproduktioner imod at blive markedsført i filmen (*product placement*).

Udviklingen er et udtryk for, hvad der bedst kan betegnes som kommercialiseringen af den lokale filmkultur i Mongoliet, hvor såvel finansieringsforhold som valg af filmiske genrer og historier afspejler en tendens blandt filmskaberne til at satse på letfordøjelig underholdning, hvad enten det er dramaer, action eller komedier. Udviklingen skal dog også forstås i sammenhæng med etableringen af nye kommercielle multisal-biografer i Ulaanbaatar, hvor lokale film i overvejende grad konkurrerer med mainstream Hollywoodfilm.

Det er derfor ikke så overraskende, at mange filmselskaber forsøger at efterligne Hollywood, men derimod mere tvivlsomt, hvorvidt det lykkes. Oven i det kommer, at den lokale biografgænger i stigende grad udgøres af et yngre internationalt orienteret og underholdningshungrende publikum, der med stor appetit fortærer såvel lokale dramer, horrorfilm og komedier med hjemlige kendisser på rollelisten som globale *blockbusters*.

Man kan dog også finde eksempler på instruktører, som forsøger at udvikle et mere personligt filmsprog og en original fortælling. Et eksempel på dette er Byambaa Sakhyas film *Remote Control* fra sidste år, der fortæller historien om den unge mand, Tsog, der flygter til hovedstaden i håbet om at starte et nyt liv, væk fra familien ude på landet som lider under en alkoholiseret far.

Filmen tematiserer via historien om Tsog en række nutidige problematikker, som afspejler den samfundsmæssige udvikling i Mongoliet. Filmen er til dels en socialrealistisk skildring, men bibeholder en poetisk nerve i sin skildring af Tsogs møde med storbyen ved at koble hans historie med fortællingen om munken, der forsøgte at

lære at flyve. *Remote Control* er i den forstand en *coming-of-age* historie, der forsøger at skildre en ung mands forsøg på at finde sig selv i et land under forandring og med store sociale kontraster.

Filmen var som en af de første mongolske film udtaget til at deltage i den prestigefyldte *Busan International Film Festival* i Sydkorea, en af de største og vigtigste filmfestivaler i Asien, og blev hædret med prisen i kategorien bedste *New Currents* film fra Asien. Efter filmens succes ved festivalen i Sydkorea kan man nu høre flere fra industrien tale om muligheden for, at dette er begyndelsen på en ny-bølge inden for mongolsk filmskabelse.

Mens man forstår forhåbningerne om, at en ny udvikling vil tage fat i filmindustrien i Mongoliet, er det nok for tidligt at tale om en ny tendens. Især når man tager i betragtning, at film som *Remote Control* har rigtigt svært ved at tage kampen op med den kommercielle underholdning i de lokale biografer – og dermed stadig fremstår som et risikabelt økonomisk foretagende, der kan afskrække andre med lignende ideer. Ikke desto mindre synes film som *Remote Control* at pege på alternative tilgange, der muliggør udforskning af filmmediet med hen-

Stillfoto fra 'Remote Control'. Se filmens officielle trailer på www.youtube.com/watch?v=ZrWauKEVMUI

blik på at udvikle en lokalt forankret filmisk fortælleglæde, der på den ene side lader sig inspirere af udlandet, men samtidig insisterer på at inkorporere mongolske traditioner for historiefortælling og visuel kultur.

Med udsigt til at væksten vil falde i de kommende år, er det uvist, hvordan den økonomiske udvikling vil påvirke den lokale filmindustri. Men med tiltag som for eksempel den succesfulde genåbning af *International Film Festival* i Ulaanbaatar sidste år og etableringen af et Filmråd (*Film Council of Mongolia*) med det formål at organisere de lokale fagfolk, er der forhåbninger om, at vigtige skridt er taget i retning af at sikre den fortsatte udvikling af en lokalt forankret filmkultur i Mongoliet. ■

Nis Grøn
nisgreeny@gmail.com

Artiklen bygger på research lavet i forbindelse med forfatterens specialeafhandling i filmvidenskab. For en mere udførlig engelsksproget artikel henvises til tidsskriftet *Asian Cinema*, vol. 24, nr. 2, okt. 2013, s. 175-194.

Naran Solongo står på trappen foran sin butik i Store Strandstræde - kun et stenkast fra Nyhavn og hovedstadens fineste plads, Kongens Nytorv.

Foto: Jan Koed

Mongolsk helle i hjertet af København

I Store Strandstræde i København, ligger et lille stykke Mongoliet. Stemningen indfinder sig allerede uden for butikken *Mongolian Cashmere House*, hvor der hænger et mongolsk flag. Når man åbner døren, er det som at træde ind i en mongolsk ger. Farverne orange og blå dominerer indretningen, og ejeren, Naran Solongo, står smilende bag disken og byder velkommen. Man føler sig straks hjemme. Den lille butik er fyldt med det lækreste tøj kreeret af mongolsk kashmir-, kamel-, yak- og fåreuld.

Naran Solongo besøgte første gang Danmark i 1992. Hun havde mødt en dansk mand i Mongoliet, og de giftede sig året efter og flyttede hertil. De har en datter på 20 år og en søn på 11. Dengang kendte hun ikke meget til Danmark ud over H. C. Andersen, hvis eventyr hun havde læst i skolen.

– De første 2 år savnede jeg selvfølgelig min familie og skulle vænne mig til det fugtige, danske klima, fortæller Naran. – Men min familie kommer ofte og besøger mig, og min mor er en vigtig del af min forretning.

Forretningen er udover butikken i Store Strandstræde, som Naran åbnede for 4 år siden, en lille systue i Ulaanbaatar. Omdrejningspunktet i firmaet er hendes eget design af beklædning til især kvinder. Tøjet sælges under navnet *Solongo cashmere* og er kendetegnende ved at være fremstillet af den fineste mongolske uld og med et lille mongolsk islæt i designet. Naran syer selv meget af det tøj, hendes kunder bestiller. I butikken sælges også andre uldprodukter af høj kvalitet, som hun importerer fra kendte mongolske tekstilfirmaer.

Drømte om at blive designer

– Da jeg gik ud af 10. klasse i Mongoliet, besluttede jeg mig for, at jeg ville være designer. Det var en drøm, jeg havde haft siden barndommen. Uden at kende nogen på forhånd gik jeg hen til en tøjfabrik i Ulaanbaatar og sagde, at jeg ville være syerske! De tog godt imod mig, og jeg arbejdede der i 3 år, siger Naran.

Sideløbende startede hun en lille kooperativ systue sammen med to andre piger. Det var hårde tider i Mongoliet på dette tidspunkt, i begyndelsen af 1990'erne og kort efter overgangen fra kommunisme til markedsøkonomi. Der var varemangel, og mange virksomheder lukkede, heriblandt også Narans fabrik. I den lille kooperative systue fremstillede hun bl.a. arbejdstøj, og hun begyndte sideløbende at tage private kurser i engelsk og management.

Da Naran flyttede til Danmark, tog hun straks fat på at lære dansk. Hun gennemførte med flotte karakterer den 2-årige designuddannelse på *Margrethe-Skolen* og åbnede straks efter sin første butik i Studiestræde i København. Huslejen blev for dyr, og hun flyttede butikken til Greve.

Butikkens nuværende beliggenhed i centrum af København og klos op ad turistmagnet Nyhavn er helt ideel i forhold til at tiltrække kunder. For nyligt har hun indrettet en lille café i den første del af butikken. Her serveres kaffe og mongolsk te med mælk og salt, der også kan nydes ved små borde ude på gaden foran butikken, når vejret indbyder til udendørs ophold.

Ny kollektion hvert år

To gange om året rejser Naran til Mongoliet for at se, hvad tekstilfabrikkerne kan tilbyde og for at købe nye tekstiler med hjem til butikken. I Ulaanbaatar hjælper hendes mor med systuen, som fremstiller alle større ordrer.

Interessen for at sy kommer bl.a. fra hendes bedstemor, som syede sit eget tøj efter mongolsk tradition. Som barn var Naran altid ivrig tilskuer til bedstemorens kreationer. Mens hun gik i skole begyndte hun med inspiration fra bedstemoren at designe sit eget tøj.

– Jeg lægger stor vægt på, at mit tøjdesign passer til klimaet. I Danmark regner det meget, og folk cykler, så det skal tøjet passe til. Jeg arbejder gerne med stoffernes naturlige farver, men mange danskere foretrækker farver, og derfor syr jeg også i stoffer med kraftigere farver.

Hvert år designer og syr Naran en ny tøjkollektion. I sidste kollektion arbejdede hun med mongolsk filt ud fra ideen om at sammensætte den

kraftige filt med den lette kashmir. Det kom der blandt andet nogle meget flotte og spændende frakker ud af. Inspirationen til kollektionerne kommer bl.a. fra naturen, tekstilernes egenskaber og måder, de kan sammensættes på.

Kunder og modeshow

Naran Solongo har gennem årene opbygget en trofast kundekreds. Kunderne hører typisk om hende via mund-til-mund-metoden, og hun sørger rigtigt godt for dem. Ofte har kunden et særligt ønske, eller det aktuelle klædningsstykke skal tilpasses, og så syr Naran det, så det passer.

Hun er også selv aktiv i forhold til at gøre opmærksom på sit design. Hvert år arrangerer hun for kunder og forretningsforbindelser et lille modeshow, gerne på en nærliggende café. Naran har også taget en uddannelse som stylist og makeup-artist, så når hun arrangerer modeshows, er modellerne både udstyret med tøj fra *Solongo cashmere* og stilet af hende.

Naran Solongos butik i Store Strandstræde er et besøg værd. Den

Den lille café og butikken er indrettet, så enhver Mongoliet-kender vil føle sig hjemme.

Fotos: Forfatterne

byder på et væld af lækre frakker, tørklæder, nederdele og meget andet. Priserne er rimelige, og kvaliteten i top. Samtidig kan man slå sig ned i den lille café og nyde en kop mongolsk te og få en hyggelig snak med Naran. ■

**Bettina Gram
Gitte Pedersen**

Aktuelt

The Mongol Messenger rapporterer:

Beskyttelseszoner 20.12.13
Regeringskabinetet besluttede 14. december 2013 at oprette beskyttelseszoner omkring historisk og kulturelt betydningsfulde lokaliteter i landets sydlige områder. De særlige beskyttelseszoner skal bl.a. omfatte 408 hektar med spor efter dinosaurer i Ömnögov Aimag og 892 hektar med fossiler i Dornogov Aimag. I disse områder bliver det forbudt at udføre anlægsarbejder som fx byggeri og vejanlæg, der vil kunne skabe vibrationer og forvolde skader i området.

Kabinetet pålagde de forskellige aimags borgmestre at foretage passende skiltning og indhegning af områderne. Turistminister Ts. Oyungerel tilbød at være behjælpelig med at etablere sikre passager i de beskyttede områder.

Mazaalai 07.03.14
Ifølge bjørneforskeren B. Mijiddorj optalte man sidste år 30 gobibjørne (Mazaalai) i Mongoliet. Tilbage i 2004 antog man – på baggrund af fjernbetjente kameraer opsat ved foderpladserne – at der stadig var 20 bjørne tilbage i Gobiregionen. Sidste år bekræftede en ny undersøgelse imidlertid, at bestanden var vokset til næsten 30 individer.

Mijiddorj kæder udviklingen sammen med udlægningen af ekstra foder i form af korn ved foderpladserne. Det var især i marts, at kornet blev lagt ud på et tidspunkt, hvor bjørnene dukker frem af deres vinterhi.

Gobibjørnen, *Ursus arctos gobiensis*, (kendt under navnet Mazaalai i Mongoliet) er en underart af den brune bjørn, *Ursus arctos*. Den er for tiden registreret som »meget sjælden« i den mongolske *Red Book*

og udgør en truet art, idet bestandens ringe størrelse gør dyrene sårbare over for trusler udefra.

Rejskort 14.03.14
Regeringskabinetet besluttede 7. marts at indføre ny og avanceret teknologi i form af GPS-overvågning og et elektronisk betalingssystem i byens kollektive trafik. Udviklingsbanken vil udstede et lån på 13,3 mia. tugrik [40 mio. kr.] til finansiering af systemet. Det indenlandske firma *Slide* får opgaven med at udvikle og implementere systemet.

Ulaanbaatars overborgmester, E. Bat-Uul, vil få ansvaret for implementeringen, mens Informations-, Post- og Teleselskabet vil være ansvarlig for udviklingen af systemet, der bl.a. kan bruges til at kontrollere, hvordan de forskellige trafiksselskaber overholder deres køreplaner.

Ambassadør Altai 14.03.14
6. marts 2014 afleverede Mongoliets ambassadør til Kongeriget Norge, Z. Altai, sine akkreditiver til Hans Majestæt Kong Harald V af Norge. Ambassadøren overbragte hilsner fra Mongoliets præsident Ts. Elbegdorj til kongen og lykkønskede Norge med 200 års jubilæet for den norske forfatning.

Ambassadøren noterede sig det stadigt voksende bilaterale politiske samarbejde i de senere år og sagde, at Mongoliet var interesseret i at udvikle forbindelserne mellem de to lande inden for samhandel og økonomi. Han lagde særlig vægt på et

UDENRIGSMINISTERIET
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF DENMARK

Udnævnelse af ny honorær konsul for Mongoliet

Den 27. november 2013 blev filmproducent Michael Haslund-Christensen ved kgl. forestilling udnævnt til honorær konsul for Mongoliet i Danmark.

Mongoliets konsulat
c/o Memory Tours
Philip Schous vej 21
2000 Frederiksberg
Tlf: +45 4260 9200
E-mail:
info@mongolietskonsulat.dk
www.mongolietskonsulat.dk

Åbningstider: kl. 10.00-12.00 tirsdag, onsdag og torsdag

samarbejde om at udvikle Mongoliets vinterturisme.

Under sit ophold i Oslo mødtes ambassadør Z. Altai med det norske parlament Stortinget ved præsident Olemic Thommessen og repræsentanter for det norske udenrigsministerium. Ambassadøren mødtes også med mongoler bosiddende i Norge.

Vindkraft 04.04.14
Ifølge den mongolske vindenergiforening kan der være tre vindmølleparker på vej i Mongoliet. En af dem bliver måske det tyrkiske firma, *Aydiner Global's*, vindmølleprojekt i den centrale Gobisumber provins. Vindmølleparken vil få en kapacitet på 50 MW med vindmøller af en kapacitet på 2 MW fra *Vestas*. Entreprenøren regner med at kunne finansiere 50-70% af projektsommen på \$95 mio. via banklån. Anlægget forventes i drift i 2016.

Mongoliet satser på, at en femtedel af landets energiforbrug i 2020 skal komme fra vindkraft. Sidste år åbnede Mongoliet sin første vindmøllepark, et 50 MW anlæg i Sal-khit, 70 km syd for Ulaanbaatar.

Minibus Made in Mongolia

I slutningen af januar 2014 fremviste firmaet *Tsakhilgaan Teever* sin eldrevne minibus også kaldet »havebil«. Den 4,6 meter lange, 1,45 meter brede og 2 meter høje bus med typebetegnelsen *J-800 EV* er 100% eldrevet med strøm fra 12

akkumulatorer. Efter en opladning på 8-10 timer, kan den køre 80-100 km med en maxfart på 20 km/t.

Minibussen, der har plads til 12 siddende passagerer, skal bruges til offentlig trafik i sommertiden, fx på golfbaner, i byhaven og på området,

hvor man afvikler *Khui Doolon Khudag*-hestevæddeløbet.

De første fem minibusser blev fremstillet på 3 måneder og betaltes af bystyret; flere vil blive produceret på bestilling. Delene til *J-800 EV* importeres fra Kina, Rusland og Sydkorea for at blive samlet i Mongoliet af mongolske teknikere.

Ifølge firmaets overingeniør, G. Bolorsukh, var »30-40 medarbejdere beskæftiget med at samle minibussen. Vi lavede vores eget design af bussen, importerede materialerne fra udlandet og samlede det hele i vores eget land. Hvis vi fremstiller alle delene inden for landets grænser, vil vi med stolthed kunne sige, at den er 100% *Made in Mongolia*.

Hvis vi får mulighed for at udnytte hele vores kapacitet til at bygge denne busmodel, er det klart, at prisen pr. bus vil falde. Vores foreløbige beregninger siger os, at vi vil kunne producere bussen for det halve af, hvad tilsvarende modeller koster i udlandet.

The Mongol Messenger
03,04(1176,1177):7 – 24.01.14

Jernbanen opgraderes

I begyndelsen af maj modtog det mongolsk-russiske selskab Ulaanbaatar Jernbane 15 nye personvogne fra togfabrikken *Tver* i Den russiske Føderation. Det er den første store fornyelse af persontrafikken, som den mongolske regering har gennemført siden 1950.

De 15 nye vogne er udstyret med mange tekniske forbedringer i henhold til de seneste euro-standarder. Hver vogn indeholder et 5-kanals TV-anlæg, internet, wi-fi, sauna, vandkedel og kørestolslift for handicappede. Alle bekvemmeligheder for passagererne leveres via et automatiseret og intelligent styresy-

stem. Vognene skal indsættes i særlige tog på strækningen Ulaanbaatar-Moskva.

Med indsættelsen af de nye højteknologiske vogne i persontrafikken vil trafikken på Ulaanbaatar Jernbane i et vist omfang blive aflastet, mens den samlede transportydelse formentlig vil stige med 30%. Ifølge en pressemeddelelse fra selskabet er kapaciteten for godstransport i år på 20 mio. ton, mens den ventes at stige til 35 mio. næste år. Sidste år modtog Ulaanbaatar Jernbane 30 lokomotiver af typen *2T-116*, som nu afvikler hovedparten af godstrafikken.

I juni i år planlægger Ulaanbaatar Jernbane at indsætte motortog af typen *PA-2*, som vil være et kærkomment bidrag til Ulaanbaatars nærtrafik. Desuden vil der i de kommende år blive anlagt dobbeltspor på stærkt trafikerede strækninger.

D. Myagmarsuren
The Mongol Messenger
19(1192):5 – 16.05.14

Klimaforandringer

Ifølge en ny rapport fra *Asian Development Bank* (okt. 2013), skal Mongoliet i perioden 2010-50 investere \$560 mio. om året for at sikre sig, at infrastrukturen kan modstå de kraftige klimapåvirkninger.

Man antager, at vejrforholdene i Østasien som følge af klimaforandringerne vil forværres, således at 20 års oversvømmelser vil ske hvert fjerde år i 2050. Hvis det sker i kombination med stigende vandstand, vil det formentlig betyde, at store landområder forsvinder, hvilket igen vil tvinge millioner af mennesker til at flytte og medføre ødelæggelse af infrastruktur og landbrugsområder.

Mongoliets landbrugssektor, der beskæftiger 33% af befolkningen og står for 15% af økonomien, er landets mest sårbare sektor.

»Hvis klimaændringerne forårsager mere ustadigt vejr, vil frekvensen af *zud* (ekstrem kulde og megen sne) sandsynligvis øges, selv om gennemsnitstemperaturen som helhed vil stige. Varmere vejr og større årstidsbetingede regnmængder vil forstærke nedbrydningen af dyrkningsarealer og skade landmændene i hele Mongoliet«, sagde Jörn Brömmelhörster, en af rapportens hovedforfattere.

Tørke i kombination med *zud* har allerede ført til større tab af husdyr. I 2010 omkom næsten 30% af landets husdyrbestand som følge af store snemængder. Det påvirkede mere end 200.000 familier.

Uden indgreb forventes udledningen af drivhusgasser at stige voldsomt i regionen. Dette *business-as-usual-scenarie* forudser, at Mongoliets lufttemperatur vil stige med 5,2° C i 2090, dvs. regionens højeste temperaturstigning.

The Mongol Messenger
44(1165):8 – 01.11.13

Nye cementfabrikker

I Mongoliet har forbruget af cement været stigende år for år. For øjeblikket anslås det, at efterspørgslen efter betonprodukter i landet ligger på 2 mio. ton om året. Heraf importeres to tredjedel fra udlandet.

For øjeblikket opererer der to store cementfabrikker i Mongoliet, men deres fremstillingsprocesser og teknologi er forældet, da de er bygget tilbage i 1980'erne. I dag er det normalt at fremstille cement ved den »tørre« metode, men i Mongoliet benyttes stadig den »våde« teknologi. Tørprocessen forbruger 4-5 gange mindre vand end vådteknologien og kræver kun det halve energiforbrug, hvilket betyder en energibesparelse på 30% og reducerer mængden af støv. Tørprocessen bruger øko-venlig teknologi, som gør en genanvendelse af restprodukterne mulig.

For at gøre sig bekendt med den seneste udvikling på området aflagde regeringstoppen et besøg på cementfabrikken *Moncement*, som firmaet *Senj-Sanj* er ved at opføre i Urgun Sum, Dornogov Aimag. Anlægget ligger i nærheden af en aflejrings kaldet *Senj Khudag*, som indeholder store mængder kalksten til 170 års forbrug. Anlægget er dimensioneret til at producere 1 mio. ton cement om året ved anvendelsen af den nyeste øko-venlige tørproces. Ifølge selskabets ledelse vil anlægget blive sat i drift til næste år,

såfremt regeringen bevilger de nødvendige midler til færdiggørelsen af anlægget.

I forbindelse med dette projekt samarbejder *Senj-Sanj* med det franske firma, *Lafarge*, der er verdens førende inden for cementfremstilling. Projektet figurerer på en liste over selskaber, der vil modtage finansiel støtte gennem Udviklingsbanken. Statsminister N. Altankhuyag har anmodet ledelsen af Udviklingsbanken og andre myndigheder om at støtte opførelsen af den nye cementfabrik efter tidsplanen.

Derefter aflagde N. Altankhuyag besøg ved den kommende cementfabrik *Khukh Tsav* i Dalanjargalan Sum, Dornogov Aimag. Byggeriet er nu 70% færdigt, sagde en leder fra firmaet *Mongolyn Alt*. Man forventer, at anlægget vil producere 1 mio. ton cement om året. Fabrikens udstyr og teknologi er leveret af det danske firma *FLSmidth*.

»Når anlægget kommer i drift forventes det at skabe 700 nye jobs og bidrage med 50 mio. tugrik til statsbudgettet. Anlægget forventes at koste \$350 mio. og være tjent ind i løbet af 6 år. I øjeblikket mangler der \$152 mio. til at færdiggøre anlægget. Hvis regeringen bevilger de fornødne midler, vil anlægget kunne sættes i drift i 2014«, sagde repræsentanten for *Mongolyn Alt*.

Endelig er en tredje cementfabrik under opførelse i Dalanjargalan

Sum, Dornogov Aimag. Dette anlæg, der bygges af firmaet *Hermes Tsakhiur*, har kun en mindre kapacitet på 240.000 ton cement om året. Byggeriet startede i 2011 og vil blive afsluttet i 2015. Produkterne fra dette anlæg vil være velegnede til vejanlæg, brobygning, landingsbaner og tunge betonkonstruktioner.

S. Batbayar

The Mongol Messenger
16(1189):3 – 25.04.14

Przewalski til Gobi

I juni planlægger Prags zoologiske have at overføre fire Przewalskiheste (takhi) til Mongoliet og slippe dem fri i deres oprindelige hjemland. Det meddelte havens direktør, Miroslav Bobek, den 31. marts på praguepost.com.

Prags zoo, som siden 1932 har specialiceret sig i opdræt af den truede vildhestart, har afsendt i alt 12 heste til Mongoliet siden 2011. Projektet støttes af det tjekkiske miljøministerium og militær, der stiller transportfly til rådighed. Militærflyet vil lande direkte i Gobiørkenen, langt væk fra egentlige flyvepladser, så at hestene ikke behøver at skulle lide under en timelang rejse til deres akklimatiseringsfold.

»Transporten vil koste mellem 1,2 mio. og 1,4 mio. koruna [ca. 3,5 mio. kr.]«, sagde Nobek. »Prags zoo finansierer projektet dels via offentlige indsamlingsmidler, dels fra havens entreindtægt.

Overførslen af vildhesten fra Vesteuropa begyndte i 1990'erne, og mere end 100 heste er siden vendt tilbage til Mongoliet. For tiden lever der over 1.900 takhi'er i hele verden, herunder ca. 300 dyr i to nationalparker i Mongoliet. Ifølge Bobek klarer hestene sig godt.

The Mongol Messenger
13(1186):2 – 04.04.14

Amerikaneren David J. Peterson har opfundet sprogene, de taler i den vildt populære TV-serie 'Game of Thrones', som nu går ind i sin fjerde sæson.

I Politiken 10. april i år satte avisens journalist Sandra Brovall fokus på hestefolkets sprog, dothraki, oldsproget højvalyrisk og afarten lavvalyrisk, der især bliver talt i den nye sæson af serien.

Hvor opfinder man et sprog fra grunden?

– Udgangspunktet for dothraki gav faktisk sig selv, fordi George R. R. Martin [forfatteren til forlægget for serien] allerede havde skabt nogle få ord, der skulle være med i det færdige sprog. Eksempelvis *Vaes Tolorro*, der betyder »Knoglernes By«.

– Det at være menneske er det samme overalt, men det er miljøet, du lever i, der i høj grad bestemmer, hvad du taler om og hvordan. Derfor begyndte jeg også at undersøge andre kulturers sprog, der havde nogenlunde det samme niveau af udvikling og teknologi som dothrakierne.

– Jeg kiggede særligt på Mongoliet og mongolernes livsstil i middelalderen, altså i Djengis

Khans æra. Mongoliderne var ligesom dothrakierne et nomadefolk, hvor heste var ekstremt vigtige.

– Når mongolerne spørger nogen, hvordan det går, bruger de et verbum, der betyder at ride. Det blev jeg inspireret af, da jeg skulle opfinde dothraki: »Hvordan går det i dag« hedder på dothraki *hash yer dothrae chek asshekh?* Direkte oversat er det »har du redet godt i dag?«.

Hvordan fandt du på grammatikken?

– Jeg vidste, at jeg ville lave et kassprog med nominativ, akkusativ, dativ og genitiv, som man eksempelvis kender det fra tysk eller russisk. Og så vidste jeg, at jeg ikke ville have nogen artikler, altså det man på engelsk bruger, når man siger *the*. Grammatisk minder det lidt om russisk.

Har du yndlingsord på dothraki?

– *Vezhven* er en favorit. Det betyder »perfekt«, »udmærket« eller »modig« alt afhængigt af konteksten. Men etymologien bag det er, at det betyder »som en hingst«.

Far og datter udstiller

I begyndelsen af marts afvikledes kunstudstillingen *Khurmastyn Tsagaan Zon* (Himlens strålende Vision) i Det mongolske Kunstgalleris udstillingslokaler. Den anerkendte kunsthåndværker og maler Ts. Oidov og hans datter, maleren O. Andimana, udstillede tilsammen 100 værker. Ts. Oidov er bl.a. kendt som kunstneren, der skabte Mongoliets statssymbol og segl.

I udstillingen kunne man se en række værker som »Gobi«, »Alt«, »Klitterne i Khongor«, »Himlens Melodi«, »Himmerigets Kor«, »Himmerigsfølelsen« og »Himmelsk«. Desuden var der udstillet eksempler på mongolsk kalligrafi og fotos af billedskærerarbejder og skulpturer.

Da Ts. Oidov skabte Mongoliets statssymbol fremlagde han 16 forskellige forslag til udformningen. Alle forslagene blev udstillet. I 1990 blev hans forslag til statssymbol valgt foran flere end 900 forslag fra over 200 kunstnere. Tilsyneladende kom hans interesse for at indsamle statssymboler fra alverdens lande ham til gode i konkurrencen.

»Da min datter var 7 år, arrangerede vi vores første fælles udstilling. Nu har vi lavet en fælles udstilling for anden gang. Min datter har taget sin uddannelse på universitetet og er blevet professionel maler. Hun startede med at tegne, da hun var 2 år. I udstillingen kunne man se mine bedste arbejder udført gennem 45 år og min datters arbejder gennem 20 år. Min kunst henvender sig ikke til bestemte personer, men til hele verden. Jeg foretrækker at grunde længe over mine værker, før jeg realiserer dem i løbet af meget kort tid. En kreativ kunstner bør tænke og skabe uanset omstændighederne og opsøge nye ideer hele tiden«, sagde Ts. Oidov.

Han har arbejdet som filmarkitekt på historiske spillefilm som »Den kloge dronning Mandukhai«, »Under den evige blå himmels kraft«, Hunnerstaten«, »Zanabazar« og »Skarpskytten« m.fl. Dertil kommer, at Ts. Oidov skriver prosa og digte for at give sine tanker udtryk udover maleriet. Han har udgivet syv bøger baseret på forskningsarbejder som »Det blå Mongolis blå segl«, »Sutra om store gerninger«

og udstillinger af »Himlens strålende vision«. Hans katalog med over 3.000 tekster med traditionel mongolsk skrift vil snart blive udgivet.

I 1980 var Ts. Oidov studerende og arrangerede sin første frie udstilling. I 1995-98 arbejdede han som chefdesigner ved Ulaanbaatars Tæppefirma på invitation af firmaets ledelse. Der skabte han mange farverige tæppekollektioner.

The Mongol Messenger
10(1183):8 – 14.03.14

DMS nyt

Ordinær generalforsamling 22. marts 2014

Referat

Generalforsamlingen var Selskabets medlemsmøde nr. 123. Det blev afholdt i fælleshuset *Schifters*, Philip de Langes Allé 9, København K. Der var 35 deltagere til generalforsamlingen.

(1) Valg af dirigent

Forsamlingen valgte Kurt Frederiksen til mødets dirigent. Kurt påtog sig opgaven og kunne konstatere, at den ordinære generalforsamling var lovligt indkaldt.

(2) Formandens beretning

Formanden gav en forkortet udgave af bestyrelsens årsberetning for 2013. Den fulde tekst er trykt i Ger 87:23-27. Forsamlingen godkendte bestyrelsens årsberetning for 2013.

(3) Regnskabet for 2013

Kassereren fremlagde det reviderede regnskab og forklarede alle posterne i regnskabet. Selskabet har en sund økonomi. Generalforsamlingen godkendte regnskabet – inklusiv oprettelsen af en jubilæumskonto – og gav bestyrelsen bemyndigelse til at overføre midler til den nye konto med skyldig hensyntagen til Selskabets økonomi.

(4) Fastsættelse af kontingent

Bestyrelsen foreslog et uændret kontingent, hvilket blev godkendt af forsamlingen.

(5) Valg af bestyrelsesmedlemmer

På valg var: Anita Garbers, Jan Koed, Ann Fenger Benwell og Henrik Bo Thrane. De var alle villige til at lade sig genvælge. Alle 4 blev genvalgt.

Ikke på valg var: Elisabeth Victoria Friis, Rolf Gilberg, Lars Højer, Bulgan Njama og Burmaa Nyamaa.

(6) Valg af suppleanter

På valg var: Leif F. Petersen og Morten A. Pedersen, som begge var villige til genvalg. Generalforsamlingen godkendte valget.

(7) Valg af revisor

På valg var: Britta Tvede Hansen, som blev genvalgt.

(8) Indkomne forslag

Der var ingen forslag.

(9) Eventuelt

(A) Revisor Povl Anker Andersen introducerede sig selv, nu da han har overtaget projektregnskaberne og Dæhnfeldt-regnskabet. Han gav forsamlingen nogle oplysninger om regnskabsmæssige opgaver og problemstillinger.

(B) Jan Koed gennemgik bestyrelsens tiltag og ideer i anledning af Selskabets 25 års jubilæum i 2015. Han opfordrede medlemmerne til at melde sig med ideer eller/og arbejdskraft. Han nævnte også en rejse til Mongoliet i sensommeren 2015. Status over initiativerne vil blive bragt i Ger, efterhånden som aktiviteterne bliver mere håndgribelige.

(C) Leo Knudsen ønskede at gøre opmærksom på www.ciced.dk om gadebørn i Ulaanbaatar.

(D) Britta Tvede Hansen fra konsulatet talte om visa til Mongoliet og refererede fra et møde i Berlin om turisme i Mongoliet. Tvede fortalte også om sit rejsebureau *Memory Tours*, som især fokuserer på cykelferier.

(E) Dirigenten sluttede med at sige tak for god ro og orden, og formanden takkede dirigenten for sin kompetente ledelse af generalforsamlingen.

Hjælp til selvhjælp

Efter generalforsamlingen fortalte Jes Colding engageret om sine oplevelser i Mongoliet som kursusleder i *Socialt Partnerskab Netværk* i efteråret 2013 med fokus på hjælp til selvhjælp.

Forårsfesten

50 personer deltog, heraf 10 børn. Middagen forløb som sædvanligt hyggeligt, og maden var god. Det nye sted havde ingen tidsfrist i aftenens løb, så middagen forløb uden stress. Tak til de mange der hjalp til med at få drikkevarer og mad på bordet og med at rydde op bagefter.

Rolf Gilberg

DMS nyt

Jubilæum i 2015

Siden sidste udmelding om jubilæet i Ger 87 er der kommet mere form på flere af initiativerne. Mest konkret er vores store jubilæumsreception, som vil blive afholdt i *Asia House*, ØK's gamle hovedsæde i Københavns tidligere frihavn. Vi vil dels indbyde personer fra det officielle Danmark, som vi gennem årene har samarbejdet med, dels andre samarbejdspartnere, herboende mongoler og ikke mindst medlemmer af Selskabet. Receptionen har vi forestillet os skulle ligge i begyndelsen af oktober 2015.

Vi er også langt fremme med at forberede en mongolsk filmfestival i samarbejde med Det Danske Filminstitut / Cinemateket i København. Det er tanken, at filmene både skal vises i hovedstaden og i Odense, Aarhus og Aalborg og eventuelt andre mindre spillesteder. Vi forsøger også at gøre de andre nordiske lande interesserede. Vi håber at få mulighed for at invitere et par mongolske instruktører til Danmark under festivalen. Ansøgning til CKU om støtte er afsendt.

I forlængelse af filmfestivalen forsøger vi, om vi kan få overtalt DR til at vise en eller flere film fra Mongoliet. Ikke mindst inden for dokumentargenren er der flere titler, der byder sig til.

En af jubilæumsaktiviteternes »store klumper« er den mongolske kulturuge, som vi nu har valgt at brede ud til hele året for at kunne agere mere fleksibelt. En vigtig opgave bliver at knytte kontakter til mongolske kunstnere, malere, musikere og andre, der har noget at byde på også i en international sammenhæng, og som er villige til at stille deres kunst til rådighed og eventuelt komme til Danmark og præsentere deres værk. For at etablere disse kontakter og lave aftaler har vi fundet det nødvendigt at sende en person fra bestyrelsen til Mongoliet. Vi er glade for, at Elisabeth har påtaget sig denne opgave.

Vi er også begyndt at forberede en rejse til Mongoliet for medlemmer og andre med særlig interesse for danskernes historie på Zobelsletten alias Erdenebulgan. Vi vil prøve at fastslå den nøjagtige placering af danskernes forsøgsgård. Det er også tanken, at rejsedeltagerne skal deltage i en konference om relationerne mellem Danmark og Mongoliet, historisk, kulturelt og erhvervsmæssigt. Konferencen arrangeres af vores søsterorganisation Mongolsk Dansk Selskab i Ulaanbaatar.

Endelig forsøger vi at etablere et samarbejde med Nationalmuseet om et projekt med fokus på Mongoliet som et land med dybe rødder i fortiden på vej ind i en global fremtid. Hvordan påvirker et moderne industrisamfund en 1000 år gammel nomadekultur?

Vi har udarbejdet et særligt logo, som skal anvendes i alle jubilæumssammenhænge. Og for at overbevise vores kommende samarbejdspartnere og sponsorer om betydning af at fokusere på Mongoliet i 2015 har vi ladet fremstille en informationsfolder i en dansk og engelsk version, som skal nå så bredt ud som muligt.

Jan Koed

PS. I er stadig velkomne til at komme med input til jubilæet i form af ideer, forslag og tilbud om både praktisk og økonomisk støtte. Henvendelser om jubilæumsaktiviteterne bedes venligst rettet til:

Elisabeth Victoria Friis (kunst og kultur)
 victoriafriis@gmail.com
 Jan Koed, jk@cadaid.dk

eller til et andet medlem af bestyrelsen.

Afsender:
 Dansk Mongolsk Selskab
 c/o Jan Koed
 Clara Pontoppidans Vej 41
 2500 Valby